

Analyse van duurzaamheidsbeoordelingen van financiële instellingen - update januari 2017

Alex van der Meulen, Michel Riemersma en Margreet Simons
25 januari 2017

Inleiding

Deze notitie, opgesteld in opdracht van de Eerlijke Bankwijzer, geeft een globaal overzicht van de gehanteerde criteria door zeven externe duurzaamheidsbeoordelingen van financiële instellingen. Zes van deze externe duurzaamheidsbeoordelingen zijn geselecteerd op basis van het overzicht dat ING Groep in het jaarverslag van 2015 geeft¹:

- Dow Jones Sustainability Indices
- Sustainalytics
- Carbon Disclosure Project
- FTSE4Good Index Series
- Transparantie Benchmark
- Euronext Vigeo Europe.

Deze externe beoordelingen vergelijken bedrijven op basis van verschillende criteria (zie Figuur 1).

Figuur 1 ING's duurzaamheidsbeoordelingen

External reviews of our sustainability performance ¹					
		2015	2014	2013	2012
Dow Jones Sustainability Indices (RobecoSAM)	▲	Score: 86 (out of 100) Included In World and Europe Index	Score: 82 (out of 100) Included In World and Europe Index	Score: 76 (out of 100) Included In World and Europe Index	Score: 69 (out of 100) Not Included In World or Europe Index
Sustainalytics	▲	Score: 88 (out of 100) Position: 3 (out of 409 financial peers)	Score: 77 (out of 100) Position: 3 (out of 130 financial peers)	Score: 75 (out of 100) Position: 6 (out of 196 financial peers)	Score: 77 (out of 100) Position: 3 (out of 148 financial peers)
CDP (Carbon Disclosure Project)	▲	Score: 100 for disclosure (out of 100) and A for performance Position: Included	Score: 97 for disclosure (out of 100) and A for performance Position: Included	Score: 96 for disclosure (out of 100) and B for performance Position: Included	Score: 93 for disclosure (out of 100) and B for performance Position: Included
FTSE4Good Index Series	●	Position: Included	Position: Included	Position: Included	Position: Included
Transparantie Benchmark (NL)	▲	Score: 181 Position: 14 (out of 461)	Score: 172 Position: 18 (out of 409)	Score: 188 Position: 13 (out of 483)	Score: 185 Position: 13 (out of 472)
Euronext Vigeo Europe 120 Index (Vigeo)	▲	Score: 54 (out of 100) Position: Included	Score: 54 (out of 100) Position: Not Included	Score: 53 (out of 100) Position: Included	Score: not disclosed Position: Included

¹ Some benchmarks we reported on in previous years are not included as they are not relevant any more given our new status as a standalone bank.

De zevende index betreft de Global 100, vermeld op de website van ING, een ranglijst van de 100 duurzaamste bedrijven ter wereld in 2017, uitgevoerd door Corporate Knights.²

Tot slot is de Eerlijke Bankwijzer/Eerlijke Verzekeringwijzer aan de vergelijking toegevoegd.

In deze notitie wordt de onderzoeksopzet van de externe beoordelingen belicht. Hierbij is het vooral van belang of de beoordelingen:

- gebruik maken van publieke informatie;
- door financiële instellingen aangeleverde informatie verifiëren;
- aandacht hebben voor het door financiële instellingen gehanteerde proces om tot investeringsbeslissingen te komen;
- de mate van transparantie van financiële instellingen over de bedrijven, overheden en financiële derivaten waarin zij investeren meewegen.

1 Dow Jones Sustainability Indices (RobecoSAM Score)

1.1 Organisatie

De Dow Jones Sustainability Indices is een samenwerkingsproject tussen de Standard&Poor's Dow Jones Indices en RobecoSAM en was een van de eerste graadmeters op het gebied van Corporate Social Responsibility.

Het Amerikaanse bedrijf Standard&Poor's Dow Jones Indices is een van de grootste leveranciers van Amerikaanse en internationale beursindices ter wereld. RobecoSAM is een Zwitserse vermogensbeheerder, eigendom van het Japanse Orix Corporation.

Voor het opstellen van de Dow Jones Sustainability Index werkt RobecoSAM met de Corporate Responsibility Assessment (CSA). De CSA is een vragenlijst die bedrijven zelf dienen in te vullen. Elk jaar nodigt RobecoSAM de 2.500 grootste beursgenoteerde bedrijven in de wereld uit om deel te nemen aan de CSA. Het doel van de Dow Jones Sustainability Indices is om investeerders een objectieve graadmeter te bieden voor het managen van investeringsportfoli'o's.³

Naast ING zijn ook de volgende in Nederland actieve banken en verzekeraars door RobecoSAM beoordeeld:⁴

- Aegon
- Allianz
- Delta Lloyd
- Legal&General
- Rabobank (hoewel niet beursgenoteerd wordt Rabobank op eigen verzoek door RobecoSAM in het onderzoek meegenomen)⁵

1.2 Onderzoeksmethode & criteria

Het onderzoek voor de Dow Jones Sustainability Indices begint met het versturen van een vragenlijst naar de onderzochte bedrijven. De vragen gaan over financieel relevante economische, milieutechnische en sociale factoren van het bedrijf. De beoordelingscriteria in de vragenlijsten verschillen per sector. Bij alle criteria wordt gekeken in hoeverre een bedrijf zich bewust is van mogelijke duurzaamheidsissues. Daarnaast wordt de data gebruikt als indicatie om te kijken of een bedrijf maatregelen neemt om deze issues op te lossen.

Naast het gebruik van vragenlijsten en openbare stukken, wordt er ook gebruik gemaakt van informatie die door de banken direct aan RobecoSAM wordt verstrekt. Ook wordt er gekeken naar informatie uit de media en gegevens van andere belangrijke stakeholders, zoals consumentenorganisaties, NGO's, overheden en internationale organisaties. Aan de hand van deze informatie wordt nagegaan of een bedrijf betrokken is geweest bij crisissituaties en hoe het hiermee om is gegaan. Deze informatie is van belang voor investeerders, omdat zij hierdoor een inschatting kunnen maken van eventuele reputatieschade en toekomstige ondernemingspraktijken. Tot slot vindt er een externe verificatie plaats van de informatie die door de banken is verstrekt. Hierbij wordt gekeken of deze informatie overeenkomt met hetgeen te vinden is in het publieke domein.⁶

De voorbeeldvragenlijst van RobecoSAM vraagt niet om publicatie van investeringen of om het verantwoorden van investeringsbeslissingen en -beleid.⁷ Voor banken wordt 50% van de score bepaald door sectorspecifieke vragen.⁸ De sectorspecifieke vragenlijst is niet publiek beschikbaar: zowel de vragen als antwoorden zijn niet publiek beschikbaar. In het scoreoverzicht van ING is echter wel te zien dat de score deels gebaseerd is op 'Controversial Issues, Dilemmas in Lending/Financing', 'Environmental Reporting' en 'Climate Change Strategy'.⁹ De samenvatting die RobecoSAM over de beoordeling van ING schreef, stelt onder andere: "In 2013, the organization was one of the first to communicate on its credit risk portfolio in terms of its Environmental and Social Risk Framework; it rolled out a group-wide sustainable procurement policy, and grew the volume of sustainable assets allocated. ING has also shifted investment towards renewable projects and away from coal power, in line with its climate strategy. The group recently concluded a USD 1.17 billion financing deal to help construct the world's largest geothermal plant in Sumatra, Indonesia".¹⁰

2 Sustainalytics

2.1 Organisatie

Sustainalytics is een internationaal opererend onderzoeksbureau voor de financiële sector op het gebied van duurzaamheid. Het bureau is gespecialiseerd in de analyse van duurzaam gedrag van bedrijven, overheden en instellingen, met een focus op omgevings-, sociale en leiderschapskenmerken. Het hoofdkantoor is gevestigd in Amsterdam. Het bedrijf is eigendom van een brede groep financiële instellingen en particulieren, waaronder ABN AMRO Bank, PGGM en Triodos Bank.

Sustainalytics rangschikt bedrijven op basis van duurzaamheidscriteria. Met behulp van de rangschikking van Sustainalytics wordt het mogelijk voor investeerders ESG-factoren te integreren in investeringsprocessen. Met deze methode ondersteunt Sustainalytics grote pensioen- en investeringsfondsen in het nastreven van hun doelen met betrekking tot verantwoord ondernemen.¹¹

Ook financiële instellingen worden als investeringsobject gerangschikt door Sustainalytics. Naast ING zijn ook in ieder geval de volgende in Nederland actieve banken en verzekeraars door Sustainalytics beoordeeld:

- ABN AMRO Bank¹²
- Aegon¹³
- Allianz¹⁴
- Delta Lloyd¹⁵
- Legal & General¹⁶
- Rabobank¹⁷
- Triodos Bank
- Van Lanschot¹⁸

2.2 Onderzoeksmethode en criteria

De onderzoeksmethode van Sustainalytics omvat verschillende stappen waarbij de informatie die verstrekt wordt door het bedrijf zelf wordt aangevuld door informatie uit andere bronnen. De procedure om tot een score voor een bedrijf te komen omvat:¹⁹

- Review van het jaarverslag;
- Het nagaan van betrouwbare externe bronnen, zoals lokale en internationale mediaberichtgeving, NGO-rapporten, publicaties binnen de sector, etc.;
- Analyse door een ervaren analist;
- Peer review door een sectorspecialist;
- Aanvraag feedback van het bedrijf.

Het ESG-rapport over een bedrijf bevat een gestructureerde aanpak voor een bedrijfsanalyse en bevat zowel kwantitatieve als kwalitatieve ESG-informatie.

- Kwantitatieve informatie:
 - Bedrijfsranking en relatieve positie in de sector;
 - Bedrijfsscores op E, S en G dimensies;
- Kwalitatieve informatie:
 - Controversiële ESG-gerelateerde gebeurtenissen; of
 - incidenten met een relevant effect op het bedrijf.

Er wordt in de methode vooral gekeken naar interne bedrijfsvoering. Investeringen door financiële instellingen in controversiële bedrijven worden alleen meegewogen indien dit via mediapublicaties naar buiten komt.

3 CDP (Carbon Disclosure Project)

3.1 Organisatie

Het Carbon Disclosure Project (CDP) is een internationale non-profit organisatie die gebruik maakt van een uniek concept waarbij bedrijven en steden wereldwijd op vrijwillige basis informatie kunnen delen over hun beleid met betrekking tot milieu en grondstoffengebruik. Het project heeft drie programma's: klimaat, bossen en water. Het CDP beschikt over de grootste zelf-gerapporteerde database op het gebied van onder andere CO₂-uitstoot. Het CDP gelooft dat informatievoorziening en het nauwkeurig monitoren van beleid essentieel is voor het omgaan met milieurisico's. Door middel van marktwerking, in de vorm van aandeelhouders, consumenten en overheden, wordt geprobeerd bedrijven en steden te beïnvloeden en aan te sturen op meting en openbare publicatie van hun impact op het milieu en het gebruik van grondstoffen, met als doel deze te verminderen.²⁰

Naast ING hebben ook de volgende in Nederland actieve banken en verzekeraars de vragenlijst van het CDP ingevuld en het CDP toegestaan de resultaten te publiceren:²¹

- Aegon
- Allianz
- Generali
- Van Lanschot

3.2 Onderzoeksmethode & criteria

Het CDP maakt gebruik van vragenlijsten die door bedrijven (onder andere financiële instellingen) zelf worden beoordeeld en ingevuld.²² Hierbij wordt vooral gekeken naar de bedrijfsvoering en niet naar de manier waarop bepaalde investeringsbeslissingen tot stand komen. Ook wordt er geen publicatie van investeringen en de bijbehorende CO₂-uitstoot verwacht. In haar beoordeling maakt het CDP onderscheid tussen investeerders en bedrijven. Hoewel ING zowel een bedrijf als investeerder is, is ze door het CDP alleen beoordeeld als bedrijf. Het verstrekken van gegevens over de bedrijfsvoering van de financiële instellingen gebeurt op basis van een beoordelingsaanvraag vanuit deze instellingen zelf. Er vindt geen controle plaats door het CDP of een derde partij.²³

4 FTSE4Good Index Series (EIRIS score)

4.1 Organisatie

FTSE4Good's nieuwe Environmental Social Governance (ESG) Rating is ontwikkeld als objectieve maatstaf voor (institutionele) investeerders die geïnteresseerd zijn in de ESG-praktijken en -risico's van bedrijven. FTSE4Good is een product van de FTSE (Financial Times Stock Exchange Index), het bedrijf dat de index van de beurs van Londen publiceert. FTSE is niet meer gelieerd aan de Financial Times en is sinds enkele jaren een volledige dochter van de London Stock Exchange.

De afgelopen tien jaar heeft FTSE voor haar ESG-beoordeling gebruik gemaakt van informatie die wordt verzameld door onderzoeksexperts van EIRIS. EIRIS is een wereldleider op het gebied van informatievoorziening met betrekking tot ESG voor verantwoord ondernemingsbeleid. In haar onderzoek voor de FTSE4Good index maakt EIRIS gebruik van zowel eigen onderzoek, als van haar wereldwijde netwerk van onderzoekspartners. Wereldwijd zijn er al meer dan 2.300 bedrijven door FTSE beoordeeld op hun ESG beleid.²⁴

Naast ING zijn ook de volgende in Nederland actieve banken en verzekeraars door EIRIS beoordeeld in het kader van de FTSE4Good index:

- Aegon²⁵
- Allianz²⁶
- Generali²⁷
- Legal&General²⁸

4.2 Onderzoeksmethode en criteria

FTSE's ESG Rating service is ontwikkeld als een flexibel en betrouwbaar scoremodel om (institutionele) beleggers een multidimensionaal inzicht te geven in de ESG-praktijken van verschillende bedrijven. Tot september 2014 werkte het model als volgt: ten eerste werd er gekeken naar het openbare beleid van het bedrijf. Vervolgens werden er gedetailleerde vragenlijsten verstuurd, om duidelijkheid te verschaffen over zaken die nog niet duidelijk (genoeg) zijn. Dit moest uiteindelijk zorgen voor een constructieve dialoog met het doel om bedrijven de mogelijkheid te geven om bepaalde zaken, die van belang zijn voor investeerders, aan te passen en openbaar beleid te verbeteren. Naast de informatie uit publieke bedrijfsverslagen, maakte EIRIS ook gebruik van rapporten van NGO's, persberichten, zakelijke tijdschriften en publicaties van reguleringsinstanties. Tot slot vond er een interne controle plaats die wordt uitgevoerd door een sectorspecialist. De score van ING is gebaseerd op dit model.²⁹

Uiteindelijk leidt dit tot de volgende overzichtsscores:³⁰

- Totaalscore (opgebouwd uit de drie deelscores voor ESG-criteria).
- Drie aparte scores op het gebied van Environmental-, Social- en Governancecriteria, gebaseerd op de afzonderlijke scores voor de verschillende ESG-thema's.
- Afzonderlijke scores voor zes verschillende ESG-thema's:
 - milieu;
 - klimaatverandering;
 - mensen- en arbeidsrechten;
 - productieketen en arbeidsvoorwaarden;
 - corporate governance;
 - tegengaan van omkoping.

Aangezien de methode (inclusief vragenlijst) niet wordt gepubliceerd op de website van het onderzoeksbureau, is het niet duidelijk of er alleen wordt gekeken naar interne bedrijfsvoering of ook naar de manier waarop investeringsbeslissingen tot stand komen.

In september 2014 heeft FTSE de beoordeling in eigen hand genomen. Bedrijven zullen voortaan beoordeeld worden op veertien ESG-thema's. Welke thema's dit zijn is niet bekend.³¹

5 Transparantiebenchmark (NL)

5.1 Organisatie

De Transparantiebenchmark is een jaarlijks onderzoek naar de inhoud en kwaliteit van maatschappelijke verslaggeving bij Nederlandse ondernemingen. Het onderzoek wordt uitgevoerd door accountants- en consultancybureau Ernst&Young in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken. De verantwoordingsinformatie van de grootste Nederlandse organisaties wordt beoordeeld op vijftig criteria die betrekking hebben op maatschappelijk relevante aspecten van organisaties en hun bedrijfsvoering. Deelnemers doen kennis op van algemeen geaccepteerde criteria voor maatschappelijke verslaggeving, krijgen inzicht in eventuele verbeterpunten en zien hoe zij scoren in vergelijking met andere bedrijven binnen en buiten hun branche. De Transparantiebenchmark geeft nadrukkelijk geen oordeel over de maatschappelijke prestaties van bedrijven.³²

Naast ING zijn in 2013 ook de volgende in Nederland actieve banken en verzekeraars door de Transparantiebenchmark beoordeeld:³³

- ABN AMRO Bank
- Achmea
- Aegon
- Allianz
- APG/Loyalis
- ASR
- Delta Lloyd
- Legal & General
- NIBC
- Rabobank
- SNS
- Van Lanschot

5.2 Onderzoeksmethode & criteria

De methode van de Transparantiebenchmark (TB) is gebaseerd op zelfbeoordeling. Hierbij krijgen bedrijven eerst de mogelijkheid om zichzelf te beoordelen op de criteria van de TB en zo nodig commentaar toe te voegen. Om de kwaliteit van de voorlopige scores te garanderen en mogelijke interpretatieverschillen tussen deelnemers te herstellen, worden alle assessments beoordeeld door een team van beoordelaars. Nadat de scores zijn vastgesteld, bestaat er nog een mogelijkheid tot bezwaar voor de bedrijven. In de beoordeling wordt rekening gehouden met de volgende criteria:

- Profiel: de verslaggeving van kerngegevens van de organisaties;
- Strategie en beleid: de visie van bedrijven op het gebied van MVO en de manier waarop deze visie wordt uitgedragen door de top van het bedrijf;
- Bestuursstructuur en managementbenadering: inzicht in de bestuursstructuur en het proces van sturing en beheersing ten aanzien van maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO);
- Resultaten: transparantie over beleid, prestaties en doelstellingen op het gebied van economie, milieu en maatschappij;

- Maatschappelijk verslaggevingsbeleid: de mate waarin organisaties transparant zijn over het verslaggevingsbeleid, het verslaggevingsproces etc.;
- Relevantie: in hoeverre gaat het verslag in op MVO-dilemma's en conflicten?
- Duidelijkheid: de begrijpelijkheid, inzichtelijkheid en toegankelijkheid van het maatschappelijk verslag;
- Betrouwbaarheid: geeft het verslag een juist, volledig en evenwichtig beeld van de werkelijke situatie?
- Betrokkenheid van stakeholders: de mate waarin organisaties transparant zijn over hun beleid ten aanzien van stakeholderbetrokkenheid;
- Contextuele samenhang: in hoeverre worden prestaties op het gebied van MVO in breder perspectief geplaatst?

Er wordt in de methode vooral gekeken naar bedrijfsvoering en vrijwel niet naar de manier waarop investeringsbeslissingen tot stand komen. Transparantie over investeringen is geen specifiek criterium in de Transparantiebenchmark van 2014. Het is onduidelijk of transparantie over investeringen in één van de andere criteria meegenomen kan worden.³⁴ De Transparantiebenchmark maakt alleen gebruik van publiek beschikbare informatie: "De Transparantiebenchmark wordt uitgevoerd aan de hand van publieke, periodieke verantwoordingsinformatie die door de betreffende onderneming in de onderzoeksgroep wordt gepubliceerd".³⁵

6 Euronext Vigeo Europe 120 Index

6.1 Organisatie

De Euronext Vigeo Europe 120 Index is een samenwerkingsproject tussen Euronext en ESG rating agency Vigeo, gevestigd in Parijs, Frankrijk.

Naast ING komen de volgende financiële instellingen voor op de Euronext Vigeo Europe 120 Index:

- ABN Amro
- Aegon
- Allianz
- Generali.³⁶

6.2 Onderzoeksmethode en criteria

Vigeo beoordeelt beursgenoteerde ondernemingen aan de hand van een set van 330 indicatoren, gebaseerd op internationale standaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsrechten, milieubeleid, goed ondernemingsbestuur, bedrijfsethiek en de bijdrage van het bedrijf aan sociaaleconomische ontwikkeling.

Sectoren worden niet bij voorbaat uitgesloten. Wel worden bedrijven uitgesloten die betrokken zijn bij controverses op het gebied van verantwoord ondernemen en geen publieke informatie verstrekken over hun inspanningen om de situatie te verbeteren.³⁷

De Euronext Vigeo Europe 120 Index kijkt niet naar de investeringen van financiële instellingen of de transparantie hierover.³⁸

7 Global 100

7.1 Organisatie

De Global 100 beoordeelt jaarlijks de duurzaamheidsprestaties van wereldwijde middelgrote en grote ondernemingen. De beoordeling betreft alle sectoren en regio's. De ranglijst wordt ieder jaar gelanceerd tijdens het World Economic Forum in Davos (Zwitserland). De beoordeling wordt uitgevoerd door Corporate Knights, een onderzoeksbureau gevestigd in Toronto (Canada). Behalve ING staat ook Generali op de lijst.³⁹

7.2 Onderzoeksmethode & criteria

De Global 100 is gebaseerd op de beoordeling van publieke bronnen van bedrijven, zoals financiële data en (duurzaamheids)jaarverslagen. Er worden geen vragenlijsten naar bedrijven gestuurd. Voorafgaand aan de lancering van de ranglijst worden bedrijven in de gelegenheid gesteld om gegevens te verifiëren.

De methode is gebaseerd op kwantitatief onderzoek en omvat veertien *key performance indicators* (KPIs) m.b.t. het beheer van grondstoffen, personeelsbeleid, financieel management en het toeleveringsbeleid. De weging van de KPIs is sectorafhankelijk. De afbakening van sectoren is gebaseerd op de GICS-indeling van sectoren en industrieën. De methode wordt jaarlijks herzien aan de hand van stakeholderconsultaties en input van experts.

De Global 100 heeft een uitsluitingsbeleid ten aanzien van bedrijven die:

- Geen informatie verstrekken m.b.t. in de methode bepaalde 'priority KPIs' in hun sector;
- Bedrijven die wat betreft de beoordeling van hun financiële situatie lager scoren dan 5 op de zogenoemde Piotroski F-score;
- Bedrijven actief in de tabakssector en in de wapenindustrie. De sub-sector "Tobacco" is in het geheel uitgesloten en bedrijven binnen de sub-sector "Aerospace & Defence" indien het merendeel van de omzet uit wapenhandel bestaat;
- Bedrijven die tot de 25% slechtst presterende bedrijven behoren wat betreft de hoogte van boetes, straffen of schikkingen vanwege mensenrechtenschendingen, arbeidsgeschillen of overtredingen op het gebied van milieu of mededingingsrecht.⁴⁰

De Global 100 kijkt niet naar de investeringen van financiële instellingen of de transparantie hierover.

8 Eerlijke Bank- en Verzekeringswijzer

8.1 Organisatie

De Eerlijke Bankwijzer en de Eerlijke Verzekeringswijzer vergelijken het duurzaam investeringsbeleid en de investerings- en financieringspraktijk van de tien grootste banken en verzekeraars in Nederland.

De tien onderzochte banken in de Eerlijke Bankwijzer zijn:

- ABN Amro
- Aegon
- ASN Bank

- Delta Lloyd
- ING
- NIBC
- Rabobank
- SNS Bank
- Triodos Bank
- Van Lanschot

De tien onderzochte verzekeraars in de Eerlijke Verzekeringswijzer zijn:

- ASR
- Aegon
- Achmea
- Allianz
- APG/Loyalis
- Delta Lloyd
- Generali
- ING
- Legal&General
- SNS Reaal

De Eerlijke Bankwijzer en de Eerlijke Verzekeringswijzer zijn een initiatief van de maatschappelijke organisaties Oxfam Novib, Amnesty International, PAX, de Dierenbescherming, Milieudefensie en vakbond FNV Mondiaal. Het onderzoek wordt uitgevoerd door onderzoeks- en adviesbureau Profundo.⁴¹

8.2 Onderzoeksopzet & criteria

De Eerlijke Bankwijzer en de Eerlijke Verzekeringswijzer publiceren twee typen onderzoek: beleidsonderzoeken en praktijkonderzoeken. Bij een beleidsonderzoek wordt het publiek gemaakte investeringsbeleid van financiële instellingen onderzocht. Op tien thema's en negen sectoren worden de financiële instellingen gerangschikt. De scores worden toegekend per thema of sector. Er is geen totaalscore. De score komt tot stand door te beoordelen of bepaalde principes in het investeringsbeleid van de financiële instelling zijn opgenomen. De thema's zijn:

- Klimaatverandering
- Mensenrechten
- Arbeidsrechten
- Wapens
- Gezondheid
- Natuur
- Dierenwelzijn
- Belastingen & corruptie
- Transparantie & verantwoording
- Bonussen

De sectoren zijn:

- Landbouw
- Dammen

- Visserij
- Bosbouw
- Mijnbouw
- Olie & gas
- Maakindustrie
- Financiële sector
- Woningbouw & vastgoed

Daarnaast is er een overkoepelende categorie voor het vermogensbeheer van de financiële instellingen.

De Eerlijke Bankwijzer en de Eerlijke Verzekeringswijzer publiceren ook praktijkonderzoeken. Hierbij wordt gekeken naar de daadwerkelijke investeringen van financiële instellingen in één of meerdere relevante sectoren. Op basis van investeringsgegevens uit databases en navraag bij financiële instellingen wordt beoordeeld of financiële instellingen investeren in controversiële bedrijven en/of sectoren. Daarbij wordt er beoordeeld hoe financiële instellingen met deze bedrijven omgaan: voeren zij engagement met de bedrijven waar zij in investeren? Wat is het stembelief ten aanzien van deze bedrijven? Per praktijkonderzoek wordt er voor een financiële instelling een score opgesteld.

De Eerlijke Bankwijzer en de Eerlijke Verzekeringswijzer zijn consumententools. Bank- en verzekeringssklanten moeten via de websites van de Eerlijke Bankwijzer en de Eerlijke Verzekeringswijzer na kunnen gaan hoe duurzaam hun financiële instellingen investeert.⁴²

9 Conclusies

Deze notitie heeft als doel meer inzicht te bieden in de externe beoordelingen aangaande duurzaam bankieren. De bevindingen van deze notitie zijn weergegeven in Tabel 1. Hierbij is vooral van belang of de beoordelingen:

- gebruik maken van publieke informatie (kolom “Bron”);
- door financiële instellingen aangeleverde informatie verifiëren (kolom “Verificatie”);
- aandacht hebben voor het door financiële instellingen gehanteerde proces om tot investeringsbeslissingen te komen (kolom “Proces”);
- de mate van transparantie van financiële instellingen over de bedrijven, overheden en financiële derivaten financiële instellingen waarin zij investeren meewegen (kolom “Transparantie investeringen”).

Tabel 1 Overzicht duurzaamheidsbeoordelingen

Beoordeling	Uitvoerder	Doelgroep	Bron	Verificatie	Proces	Transparantie investeringen
Dow Jones Sustainability Indices	RobecoSAM	Investeerders	Algemene vragenlijst is publiek; sector-specifieke vragenlijst is niet publiek; antwoorden zijn niet publiek	Ja, externe controle en verificatie a.d.h.v. media-bronnen en publicaties van belangenorganisaties	Bedrijfsvoering en investeringen, verhouding is niet duidelijk	Wordt naar gekeken, maar de methode is niet duidelijk
Sustainalytics sectorrapport	Sustainalytics	Investeerders	Vragenlijst is niet publiek; antwoorden zijn niet publiek	Ja, controle door sector specialist en peer review	Bedrijfsvoering en in beperkte mate investeringen	Alleen meegewogen indien dit via media-publicaties naar buiten komt
CDP	CDP	Bedrijven, investeerders en overheden	Publieke vragenlijst; antwoorden zijn niet publiek	Nee	Bedrijfsvoering	Wordt niet naar gekeken
FTSE4Good Index Series	EIRIS	(Institutionele) investeerders	Vragenlijst en publieke informatie; antwoorden zijn niet publiek	Ja, door een sector-specialist en verificatie a.d.h.v. media-bronnen en belangenorganisaties	Onduidelijk	Onduidelijk
CDP	CDP	Bedrijven, investeerders en overheden	Publieke vragenlijst; antwoorden zijn niet publiek	Nee	Bedrijfsvoering	Wordt niet naar gekeken
Transparantie benchmark	Ernst & Young	Belanghebbenden	Publieke vragenlijst; antwoorden zijn niet publiek	Ja	Bedrijfsvoering	Onduidelijk, wordt niet specifiek naar gekeken
Euronext Vigeo Europe 120 Index	Vigeo Eiris	Investeerders	Publieke bronnen	Nee	Bedrijfsvoering	Onduidelijk
Global 100	Corporate Knights	Investeerders	Publieke bronnen	Ja	Bedrijfsvoering	Onduidelijk

Beoordeling	Uitvoerder	Doelgroep	Bron	Verificatie	Proces	Transparantie investeringen
Eerlijke Banken Verzekeringswijzer	Profundo in opdracht van NGO's	Consumenten	Publieke informatie en een vragenlijst; antwoorden/scores zijn publiek	Ja, controle door Profundo en door input van de banken en verzekeraars	Investeringen en in mindere mate bedrijfsvoering	De praktijk-onderzoeken gaan volledig over investeringen

Bronverwijzingen

- 1 ING Group (2015), *Annual Report 2015*, Nederland, Amsterdam: ING Groep, p. 58.
- 2 ING Groep (2017, January 17), "ING is world's fifth-most-sustainable corporation, says Corporate Knights", online: <https://www.ing.com/Newsroom/All-news/ING-is-worlds-fifth-most-sustainable-corporation-says-Corporate-Knights.htm>, viewed in January 2017.
- 3 S&P Dow Jones Indices & RobecoSAM (2014), "CSA Guide - RobecoSAM's Corporate Sustainability Assessment Methodology", Zwitserland, Zurich: RobecoSAM, p. 3-5.
- 4 S&P Dow Jones Indices & RobecoSAM (2014, 3 april), "Invited Universe for DJSI Assessment", online: http://www.sustainability-indices.com/images/DJSI_invited_universe_032014.xls, laatst gezien 30 oktober 2014.
- 5 Rabobank (2014, april), *Sustainability Report 2013*, p. 9; Rabobank (n.d.), "Duurzaamheidsratings", online: https://www.rabobank.com/nl/investors/ratings_rankings/Sustainability_Ratings.html, laatst gezien 4 november 2014.
- 6 Dow Jones Sustainability Indices (n.d.), "Corporate Sustainability Assessment: Assessment", online: <http://www.sustainability-indices.com/sustainability-assessment/corporate-sustainability-assessment.jsp>, laatst gezien 21 oktober 2014, p. 7.
- 7 Dow Jones Sustainability Indices (2014), "Sample Questionnaire", online: <http://www.robecosam.com/images/sample-questionnaire.pdf>, laatst gezien 30 oktober 2014.
- 8 Dow Jones Sustainability Indices (2014, 12 maart), "CSA Guide - RobecoSAM's Corporate Sustainability Assessment Methodology", online: <http://www.sustainability-indices.com/images/corporate-sustainability-assessment-methodology-guidebook.pdf>, laatst gezien in maart 2015.
- 9 Dow Jones Sustainability Indices (2014, september), "Industry Group Leader Report: ING Group NV", online: http://www.sustainability-indices.com/images/Industry_Group_Leader_DJSI2014_ING-Groep-NV.pdf, laatst gezien in maart 2015.
- 10 Dow Jones Sustainability Indices (2014, september), "Industry Group Leader Report: ING Group NV", online: http://www.sustainability-indices.com/images/Industry_Group_Leader_DJSI2014_ING-Groep-NV.pdf, laatst gezien in maart 2015.
- 11 Sustainalytics (n.d.), "Our Approach", online: <http://www.sustainalytics.com/our-approach>, laatst gezien 21 oktober 2014.
- 12 ABN AMRO (2014, 09), "ABN AMRO sectorleider duurzaamheid", online: <http://www.abnamro.com/nl/newsroom/nieuws/abn-amro-sectorleider-duurzaamheid.html>, laatst gezien 4 november 2014.
- 13 Aegon (n.d.), "Analyze Sustainalytics", online: <http://www.duurzaamaandeel.nl/bedrijven/42/aegon/duurzaamheidsanalyse>, laatst gezien: 4 november 2014.
- 14 Allianz (n.d.), "Sustainability ratings", online: <https://www.allianz.com/en/sustainability/performance/ratings.html>, laatst gezien 4 november 2014.
- 15 Delta Lloyd (n.d.), "Behaalde resultaten Delta Lloyd", online: <http://www.deltalloyd.nl/zakelijk/pensioen/werkgever/pensioenpartner/behaalde-resultaten.jsp>, laatst gezien 4 november 2014.
- 16 Legal and General (2014, 03), "Legal & General Group rated as outperformer by investment analysts at Sustainalytics", online: <http://csr.legalandgeneralgroup.com/csr/our-news/legal--general-group-rated-as-outperformer-by-investment-analysts-at-sustainalytics.html>, laatst gezien 4 november 2014.
- 17 Rabobank (n.d.), "Sustainability Ratings", online: https://www.rabobank.com/en/investors/ratings_rankings/sustainability-ratings.html, laatst gezien 4 november 2014.
- 18 Van Lanschot (2014, 09), "Hogere positie van Lanschot in duurzaamheidsbeoordelingen", online: <https://corporate.vanlanschot.nl/nl/nieuws/nieuwsberichten/sustainalytics-20140916/>, laatst gezien 4 november 2014.
- 19 Sustainalytics (n.d.), "Our Approach", online: <http://www.sustainalytics.com/our-approach>, laatst gezien 21 oktober 2014.

- 20 CDP (n.d.), "Catalyzing business and government action", online: <https://www.cdp.net/en-US/Pages/About-Us.aspx>, laatst gezien 21 oktober 2014.
- 21 CDP (n.d.) "Driving Sustainable Economies", online: <https://www.cdp.net/en-US/Pages/HomePage.aspx>, laatst gezien 4 november 2014.
- 22 CDP (2014), "CDP's 2015 Climate Change Information Request", online: <https://www.cdp.net/CDP%20Questionnaire%20Documents/CDP-climate-change-information-request-2015.pdf>, laatst gezien in april 2015.
- 23 CDP (n.d.), "CDP Homepage", online: <https://www.cdp.net/en-US/Pages/HomePage.aspx>, laatst gezien 21 oktober 2014.
- 24 EIRIS (2011), "FTSE4Good launches corporate ESG Ratings service with EIRIS data", online: <http://www.eiris.org/media/press-release/ftse4good-launches-corporate-esg-ratings-service-with-eiris-data/>, laatst gezien 21 oktober 2014.
- 25 Aegon (n.d.), "Ratings & Awards", online: <http://www.aegon.com/en/Home/Sustainability/How-Others-Rate-Our-Performance/#>, laatst gezien 4 november 2014.
- 26 Allianz (n.d.), "Sustainability ratings", online: <https://www.allianz.com/en/sustainability/performance/ratings.html#!m4661fe12-4e60-42bd-980a-712ca3700b91>, laatst gezien 4 november 2014.
- 27 Generali (n.d.), "Ethical indices, SRI ratings and rankings", online: <http://www.generali.com/Generali-Group/Sustainability/the-Group-and-sustainability/ethical-indices-SRI-ratings-and-rankings/>, laatst gezien 4 november 2014.
- 28 Legal & General (2013), *Corporate Sustainability Report 2013*, United Kingdom, London: Legal & General, p. 83.
- 29 EIRIS (2011), "The EIRIS survey", online: <http://www.eiris.org/companies/the-eiris-survey/>, laatst gezien 21 oktober 2014.
- 30 EIRIS (2011), "FTSE4Good launches corporate ESG Ratings service with EIRIS data", online: <http://www.eiris.org/media/press-release/ftse4good-launches-corporate-esg-ratings-service-with-eiris-data/>, laatst gezien 21 oktober 2014.
- 31 FTSE (2014, september), *Index inclusion rules for the FTSE4Good Index Series*, p. 4.
- 32 Ministerie van Economische Zaken, "Over de Transparantiebenchmark", online: <http://transparantiebenchmark.nl/Over%20Transparantiebenchmark>, laatst gezien 21 oktober 2014.
- 33 Ministerie van Economische Zaken, "Scores - Bedrijven", online: <http://www.transparantiebenchmark.nl/bedrijven>, laatst gezien 30 oktober 2014.
- 34 Ministerie van Economische Zaken, "Criteria Transparantiebenchmark 2014", online: <http://www.transparantiebenchmark.nl/sites/default/files/fotos/Criteria%20Transparantiebenchmark%202014%20v2.pdf>, laatst gezien 30 oktober 2014, pp. 28-31.
- 35 Ministerie van Economische Zaken (2015, maart), "Deelnameprotocol Transparantiebenchmark 2015", online: <http://www.transparantiebenchmark.nl/sites/default/files/bestanden/Deelnameprotocol%20TB%202015.pdf>, laatst gezien april 2015, p. 4.
- 36 Aegon (2013, november 13), "Sustainability Ratings & Awards", online: <https://www.aegon.com/en/Home/About/Performance/Sustainability-Ratings/>, viewed in January 2017; Euronext Vigeo Eiris (2016, November), *Indices Europe 120*.
- 37 Euronext (2014, november 27), "Half-year review of Euronext-Vigeo CSR Indices", online: <https://www.euronext.com/nl/news/half-year-review-uronext-vigeo-csr-indices-november-2014>, viewed in January 2017.
- 38 Euronext (2016, 1 juni), *Index Rule Book: Euronext Vigeo Family*, Euronext, pp. 6-7.
- 39 Global 100 (2017, januari 17), *The 2017 Global 100: Overview of Methodology*; Corporate Knights (2017, januari 16), "2017 Global 100 results", online: <http://www.corporateknights.com/reports/2017-global-100/2017-global-100-results-14846083/>, gezien in januari 2017.
- 40 Global 100 (2017, januari 17), *The 2017 Global 100: Overview of Methodology*
- 41 Eerlijke Bankwijzer (n.d.), "Over de Eerlijke Bankwijzer", online: <http://www.eerlijkebankwijzer.nl/over-ons/>, laatst gezien 20 oktober 2014.

- 42 Eerlijke Bankwijzer (n.d.), “Over de Eerlijke Bankwijzer”, online: <http://www.eerlijkebankwijzer.nl/over-ons/>, laatst gezien 20 oktober 2014.